

3 X-524

Cítanka

U 12/10.

pro

první třídu obecných škol

dle

methody analyticko-synthetické.

Spolu se cvičeními v německé řeči.

Uspořádal

Karel Hradecký.

Vázaná za 30 krejcarů.

Ve Vídni.

V c. k. školním knihoskladu.

1875.

3332.

Školní knihy, v c. k. školním kněhoskladu vydané,
nesmějí se prodávati draž, než za tu cenu, která na
titulním jich listu naznačena jest.

P

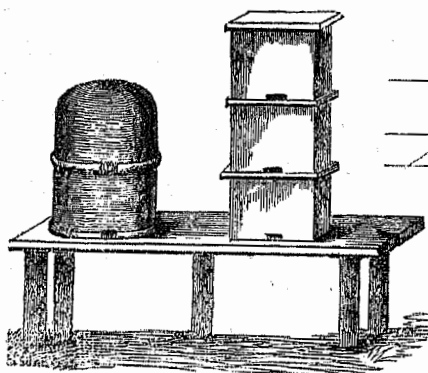
ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
PEDAGOGICKÉ FAKULTY
H. V. S. P. A. O. V. E.

Signatura

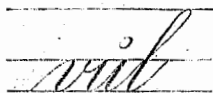
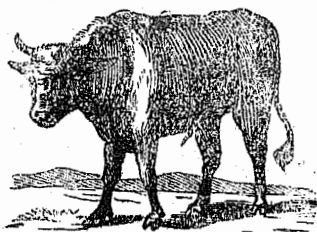
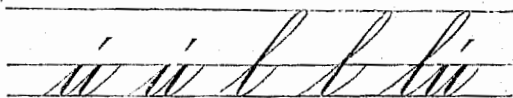
U 870

Inv. č.

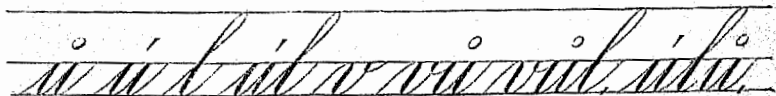
201301

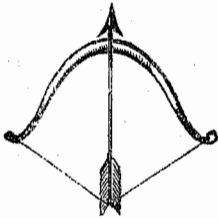

úl

vûl

luk

luk

u uk luk ku l k

luku, kii, kiiu, uk.

kos

kos

o s os k kos ko

vos, oko, okov, kov, olovo,

kolo, okolo, vikol, lu, volu,

losos, lososu.

cep

cep

e ep cep ce c p

co? ovoce, ovce, pece, pec, ocel, ocele,
celek, kolek, okolek, vece, les, lep,
pole, půl.

myš

myš

y yš myš my m š

my, vy, mysl, moc, lomu, lomy,
lom, ulom, lov, koš, koše, košů.
šosy, šos.

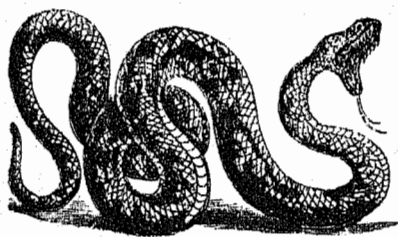

výr

výr

vj vjr vjvr vj v v

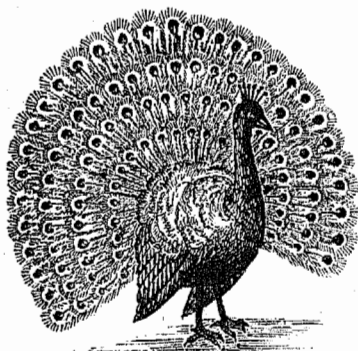
sjr, mjn, celj, mokrij, osmij, kyprij,
syfrij, syrovij, surovij, vylupek,
vysoko, vjše.

had had

a ad had ha h d

ha, ho, kij! kola, kusy, husa, hus;
da, do, domy, doma, domu, domu,
dum, puda, sady, sad, sudy, sud.

páv **páv**

a av páv pá p

*má, nám, mapu nám, vám, vás,
dám, dáš, dá, pás, pád, spád, umývám
ruku, vymývám oko.*

liška
liška

i a is^v lis^v ka liška

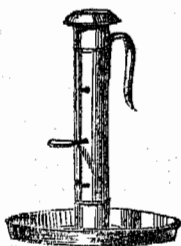
*mi, mu, mimo, uši, myši, lišky, liško!
vypiš, dopiš, pišme! oliva, melivo,
palivo; mimo i máme y, ý, u, ú, ů,
e, o, a, á.*

fik **fik**

i' ik fik fi f k

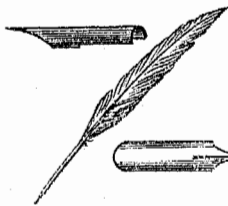
*fi! fiky; piſy, paſy, puſy! piſ, paſ,
puſ! vime, vim, povime vám, vodu
piva, pi! vypi! ſiala, ſialu mám, ſara,
do ſary.*

svícen **svícen**

i' e en ce cen vi' svú' n

*on, ona, ono, ano! ne, nesu, nůse,
vana, semeno, vno, , malina voni,
šupina, cin, leden, lipen, lípa, mlsný,
mlsná liška; nový, nová; seno se
seká; lupeni, lupen.*

péro péro

e o pi e r r o p é r o p r

mé, mému, ne! péro mám, nové péro,
husi péro, mé péro; léky, lék; polévka
horká, malé a mlsné myši, vyléváme
vodu; pèrem píšeme.

kocour

kocour

o ou our cour kocour

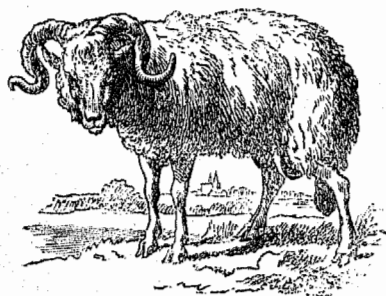
ouve! oudy, úd, oud, soud, úl, oul,
louka, louky, mouka, mouky, od vás
doutáme, mapu, mapou, voda, pod
vodou, pávi se pasou, pes kouše, souse,
koule, duby, doubi, oudolí.

kohout **kohout**

o ou out hout kohout to t

*ta, pata, patou, pátou, pátá, pátý,
pátě; to, ty, tu, tétu, touto; pot, topi!
topi, mýto, prouto, prouta, proutá, louka.*

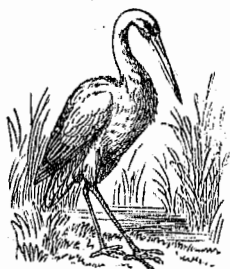

beran

beran

e a an ran be b beran

*ba! by, aby, oba, obou; máme boby, bobu,
bob mám; bim, bam, bom! duby, dub,
doubi, bosý, bosá, bosí, bos; borovice, bor,
cibule, bílý motýl, cínová nádoba.*

čář čáp

á ář čář čá ča če ě

uč se! čemu? čí? oči, časy, voda teče,
čemu se učíte? čteme, počítáme a píšeme;
ovce bečí, mič, bič; co to syčí? čáp se
točí; bič fičí.

úhoř úhoř

ú o oř hoř úhoř eř ř ha h

oř řící; maso se vaří; šerí se, pro řece
voda se čerí; sadař ovoce česá; řada
domů; řeseto; my večeríme; tesař tesá.

ořech ořech

o e ech věch ořech vě vě ch ach

ach! ucho, sucho, suchý, chalupa;
moucha, mouchy; chudí chodí bosí;
lička! suda! chůva chová pacholátko;
chocholouš chocholku nosí.

zvON

ZVON

o on von zvON zvo zv z

za, ze, záda, zima, zebe, zuby, zub, míza,
mísa; zouvám boty; vozy, vůz; viz u
meze ozim zasetou! sázím bobý; zima
mízi.

žába žába

á a ba že žá ž žába

že, ží! žáby, žab, nože, nuž; žito požaté se váže; co žádáte od matky? svačinu; muži, muž, mužů; žába chytá mouchy; pomozte mi! pomůžeme; važ! kavaž! uvaž!

gazela gazela

a e el el al la ga g gazela

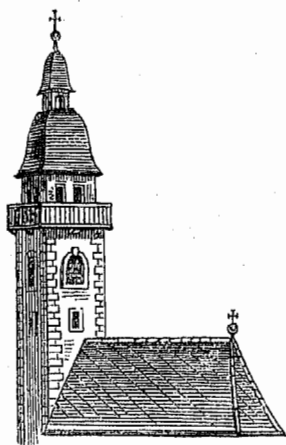
gazela podobá se koze; goliáš a david, galilea; golgota neb kalvarie; agata, barva gumiguta; ságo se dává do polévky.

jelen
jelen

e el le len je ej j jelen

ej! oj! aj! já, jemu, jáma vodu jímá,
roj; zelená se háj, jako ráj; otče, dej
mi vody! jiva pučí, bude jaro; jelen
má parohy; je cín kov? — dávej
císaři, co je císařovo; milý bože, dej mi
sílu! dej pozor na učitele; pamatuj
si jeho naučení.

vě

věž

ě vě věž vě věže

mě, měsíc, měchy, měch, símě, země,
rámě silné, líšci doupě; poupě rů-
žové, koupě, pěna, pivo se pění;
zajíc běží; měkký mech; měch u
kováře; vysoká věž; laciná koupě;
úplněk, plný měsíc; časy se mění;
fiala libě voní.

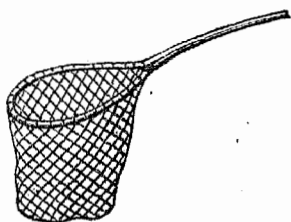

kuň

kuň

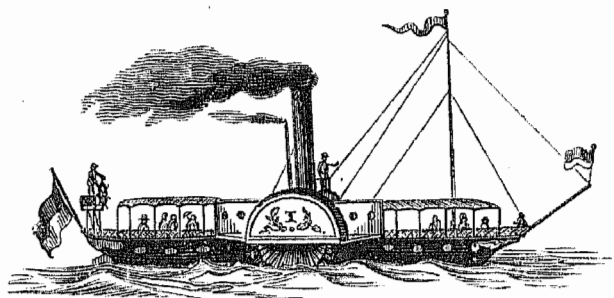
ú ů uň kuň ků k ň eň ne

*kuň, koně, baň, bane, baňatá nádoba;
 kuňatá halena, kouně, žině; pln, splň;
 kuň frká; vůně, voňavá voda; malé
 kuře kuňáka se bojí; laně se pásou po
 oboře; pěny na vodě; voda se pěni;
 pěnice pje; učený pane! učení páni!
 pr! volá kočí na koně; chlapiče, braň
 se! nyní žáci, pozor dejte! na věži
 zvony, kostelník zvoní; hony pole,
 myslivec honí; osení se zelená, až
 mílo.*

sít^v síť

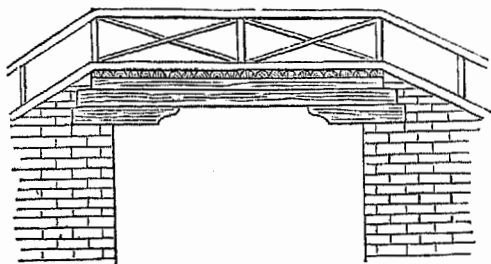
i^v it^v sít^v sí^v s t^v tě sítě
at^v tě, kotě, kotata, latě, lat^v sít^v
na ryby, nitáři, nitě; sítaři, síte;
tatá rána bolí raněného; těšme jej,
že se zase vyhojí; nat^v je na
řípě; utatá větev na zemi leží;
kotě mlsá, je mlsné; past^v je na
myši; litý, litina; rytý, rytina;
rodice nám dávají šaty, oni nás
živí i šatí; hodinky tuckají: tucky
tuck! nemá nikoho!

lod' lod',

o od' lod' lo l d'

hle, hled! kád, kádě, měděná kád;
kádě, kádáta; budme veselí a pilní!
nebudme líní! dřevé zuby nás bo-
lívají; děti malé se radují; buď upřím-
ný! máš-li chut, pobuď u nás;
měď je kov; kottlář dělá z mědi kottly
a pánve; z mědi se razí také peníze;
na lodi jezdiváme po vodě; kamna
dýmají, vyšel dým; dítě, miluj ro-
diče a dědy!

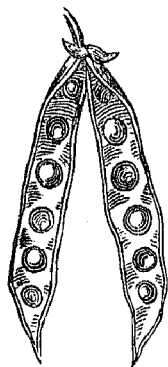

most

most

o os ost most mo ost

*most, host, prst; milý host; kamenný
most; bolavý prst; suchý jazyk lípi
na svrchku úst; list dubový, topolový,
vrbový; list papíru, listi padá na
podzim; listopad; stůl, stolek; pustý
dům, pustá země; mlsání úst, veliký
půst; silný strom vzdoruje větru; mladý
strůmek bez vlásky uschne; v prame-
nitě vodě živ je pstruh; struna drncí,
harfa břínčí.*

lusk lusk

u us usk lusk lus lu sk

*měkký vosk; zelený lusk; lusk hrachový,
vikový, fazolový, malý lusk, velký
prask; stříbrný jest měsíce lesk, kli-
katý zasvíkne blesk; slyším biče prask,
zajíců vřesk; straka skáče v skok a
skok; — kryl, skryl, skryš — žába do
vody skáče žblunk! skvostrný oděv
člověka lepším nedělá; schody bývají
také ve skále vytesány.*

úľ, vůľ, luk, kos, cep,

úl, vůľ, luk, kos, cep,

mys', výr, had, páv, liška,

myš, výr, had, páv, liška,

fík, svícen, péro, kocour,

fík, svícen, péro, kocour,

kohout, beran, čáp, úhoř,

kohout, beran, čáp, úhoř,

ořech, zvon, žába, gazela, jelen,

ořech, zvon, žába, gazela, jelen,

věž, kuň, síť, loď, most, lusk.

věž, kuň, síť, loď, most, lusk.

kohout t-T

kohout t-T

Tabule je školní nářadí. Tráva je zelená. Tebe bože na nebi, moje duše velebi. Tělo vidíme, duši nevidíme. Tělo bez duše živo býti nemůže. Tělo umírá, duše neumírá, duše bude živa na věky. Teta topí a vaří. Tygr trhá laň. Tesaři tesají a vrtají. Tesař otesává trámy. Topol je vysoký strom. Tulipán je květina. Trnky jsou trpké. Trní bode.

len n-N, len n-N

Nové učení počíná. Nový pozor!
 Nezralé ovoce po chuti poznáme.
 Něco k něčemu, nic k ničemu. Nuše

k nošení; motyka ke kopání.
Na myši past, na rány mast.
Nedovařené maso bývá tuhé; dobře
pečené maso je křehké. Na ulici
bývá v zimě okluzko. Nohy mám,
a pevně stojím; žebych padnul, se
nebojím. Nebe se rdí, z daleka
křímá, křmělo, nekřmí již. Nemocný
vzdychá. Nový rok, ku předu krok.
Nač je srp? Nač je brk?

mys m-M, myš m-M

Med je sladký, ocet kyselý.
Medvěd repce, kdož ví, co chce?
Medvěd čenichá med. Monoho jmen,
mnoho změn. Malé ptáče po za-
hradě vesele skáče. Máme tělo a
duši. Mlha je vlhká. Minula již

noc i sen, ukázal se nový den.
Mladí ležáci, staří žebráci. Mladý
škář, starý zloděj. Milé dítě, udělej
rádo, co tobě rodiče poručí. Mrzí-li
tě učení? Nemrzí.

luk u-U, luk u-U

Ucho slyší. U sedla se leskne
třmen. Utíchl již vítr? U ruky
pěst, pět není šest. Ulice ve městech
bývají dlouhé a široké. Učitel vyu-
čuje žáky a žákyně. Učme se dále!
U hlavy jest nos jeden, brada jedna,
čelo jedno; rty dva, líce dvě, oči
dvě. Uč se! čemu? U hlavy mám
uši, těma poslouchati sluší. Uhlí je
černé, křída bílá, měsíc bledý, pšenice
žlutá, obloha modrá, tráva zelená,
krev červená.

úř ú-Ů, úl ú-Ů

Úlohu žák přečte. Úhoř má dlouhé hadovité tělo. Úř jest domeček, ve kterém včely přebývají; místo pak, kde úřy postaveny jsou, sluje včelník. Úřovka jest delší než zmije, ale jednu nemá. Úplněk, plný měsíc. Ústa mám, mluvití umím; čemu ještě nerozumím, po tom rodičů se ptám.

vůl v-V, vůl v-V

Vrána kváká, krocan hudruje. Vůl je domácí zvíře. Vlasy jsou buď černé, buď hnědé. Vojáci bojují. Výr je noční pták. Vlk obecný je podoben psu. Voda se duje a vlní.

Vosk je měkký a žlutý. Včela lítá po květinách. V řece žije mnoho ryb.

Vosa vučí od daleka. Voňavé byliny jsou: melisa, šalvěj, máteřídouška, heřmánek. Ve vlhku chléb plesniví.

V létě obilí zraje.

mys' y-Y, myš y-Y

Yzop je rostlina, ze které se nemocným léky vyvařují. Y je kláska. Yzopová voda. Tuhá zima škodí obilí. Měchy jsou v kovárně, u varhan a t. d. Na vodě bývá bílá pěna. U večer měsíc po obloze putuje.

V kuchyni bývá vůně. Voňavá voda dává se do šatů. Vím, co je nat', i vím co je síť. Na sadě sed', na ladě jed'.

list i-I, list i-I

I slepý má dvě oči, ale on nevidí. I hluchý má dvě uši, ačkoli neslyší. Izera je řeka. I rosa občerstvuje květiny. Ivan a Isidor jsou jména. I ve stínu rostou stromy.

I z řepy se cukr dělá; z čeho ještě? I zrakem poznáváme, jaké věci jsou. I opice požívá ovoce. Na dvoře bývá bouda a v ní pes.

jelen j-J, jelen j-J

Již je podzim, zima bude! Jan a Josef jsou jména. Jelen má parohy podobné větším. Jezera nalézají se v údolích, na nížinách i na vysokých horách. Jidám rád ovoce. Jste-li doma?

Jaký nábytek bývá ve světnici? Jaký bývá ve školní světnici? Jak co chutná, poznáváme jazykem a patrem v ústech. Jména měsíců jsou: leden, únor, březen, duben, květen, červen, červenec, srpen, září, říjen, listopad, prosinec. Jaro, léto, jeseň a zima jsou čtyry roční časy. — Jaký rozum, taková řeč. Jak u s čárkou, tak u s kroužkem, vysloví se delším douškem.

ZVON Z-Z

Zajetí srst. Zelený háj, veselý máj. Za srdcem se žene chrt. Zralé ovoce bývá sladké anebo přísadlé. Zdařené dílo těší nás. Z masa hovězeho se vaří polévka. Z papíru

děláme kornouty. Zpěváci na kůru zpívají nábožné písně. Zvonečky jsou modré, bílé a červené. Zahradka jest ohrazené místo, kde ovocné stromy, zelenina a květiny rostou. Zahradník sází salát, zelí, mrkev, celer, a co ještě? Loboží kúpecké nebývá laciné. Zemije jako i jiný had po zemi leze.

žába ž-Ž, žába ž-Ž

Želva má čtyry nohy. Žába žije na zemi i ve vodě. Žluč a zeměžluč jsou hořké. Žito je vysoké a zralé. Žnou již vaši lidé? Želero jest velmi užitečné. Žádáme matku o chléb. Žáčkové hláskují, čtou, píšou, do desíti počítají, a čemu se učí ještě? Živočichové jsou všechny broučky a

červíčky, všechny ve vodách rybičky.
Žere-li chroust listí? Žito požaté se
váže. Že dáš, od tebe doufáme.

had d-D, had d-D

Dítě, nečin ničeho rodičům k žalosti!
Děti rády chodívají s babičkou.
Duše činí, že je naše tělo živo. David
z praku oblázek vymrští, a tím obra
v čelo praští. Drahé kamení stkví
se krásnými barvami. Drozd kvízdá.
Džbán na vodu, džber na kvasnice.
Do příhradky knihy ukládáme. Doma
bydlím s milými rodiči. Dýchají-li
ryby ve vodě? Dýchá-li také člověk
ve vodě? Dobrý počátek půl práce.

cep c-C, cep c-C

Cep shtovuje se obyčejně ze dříví habrového. Cepem se obilí ze snopů vymlacuje. Co se dělá z mědi? Co děláme ve škole? Cíp, kolik cípů může mít šátek? Co děláme z brku? Cti otce svého i matku svou! Co tobě nemilo, to nečiň i druhému. Cukr je sladký. Co vím, povím. Cibule je zdravý pokrm. Cvičení a zkušenosti dávají umění.

čáp č-C, čáp č-C

Čas k dílu, čas k jídlu! Čáp má vysoké nohy a dlouhý zobák. Čáp požívá hady, žáby a žížaly. Člun je ze dřeva. Červený inkoust.

Čemu se učíte? — Čiň dobře blíž-
 nímu svému! Čichám nosem. Čmeláci,
 vosy, včely, brouci a mnoho jiných
 zvířátek nazývají se kmyz. Čím ho-
 bluje truhlář? Čistota sluší tělu i duši.
 Červánky se ukazují, brzo bude ráno.
 Časy předpovídám, prorok nejsem;
 korunu mám, král nejsem; ostruhy
 mám, jezdec nejsem.

ořech ch-Ch

ořech ch-Ch

Chlapec píše. Chocholouš má na
 hlavě chocholku. Chléb náš vezdejší
 dej nám dnes! Chraň se zlého!
 Chudá chasa. Chodívám s otcem do
 města. Chroust žere listí. Chrastím

přikrýváme zasetí záhonů. Chaloupka je nízká. Charpa je modrá. Chutnám, co je sladké a co kyselé. Chutí poznám, že jest hruška sladší než jablko.

kos a-O, kos o-O

Očima zříme, máme zrak. Odkud přicházíš? Ó, ten ubohý! říkáme, s nešťastným klyž lítost máme. Orel vysoko poletuje. Ovce bečí. Ocet je kyselý. Ořech má tvrdou skořápku. Od bouřců máme hedvábi. Obití již kraje. Od drůbeže máme peří do peřin. Ohně nelze upáliti. Oděv, stravu — měj dle stavu.

kocour ou-Ou
kocour ou-Ou

Ou je dvojháška. Ouvé! Oudy jsou části těla. Ouhoř je ryba. Oul je tolik co ul. Ouhor nazýváme pole, které ladem leží. Ouška dvě mám malounká. Outerek je druhý den v týdnu. Ehce-li vozka, aby koně se zastavili, zavolá ou!

had a-A, had a-A

A, podívejte se! A, totě překrásné! Aj co vidím? Ach, to bolí! Aha, nyní se prozradil! Adam byl první člověk. Antonín chodí pilně do školy. Andělé jsou v nebi. Angrešt

je keř hustověrný. Anýz má květy bílé.

*Ač se nezelenám,
přec plno listů mám,
rostlina nejsem —
hádej, což pak jsem?*

gazela g-G

gazela g-G

Galesy se potřebují na děláni inkoustu. Golias měl železnou zbroj. Gazela má krásné velké oči a postavu pěknou, štíhlou. Golgota se nazývá také kalvarie. Gumiguta je barva žlutá. Čemu podobá se gazela? Malíři kupují gumigutu.

výr v-R, výr r-R

Ruce máme dvě; pravou a levou.
 Ráno se umývám studenou vodou.
 Rak přebývá ve vodě. Ryby se
 loví v řekách, v rybnících, v jezerech
 a v moři. Ruda záře. Ruže a fialy
 libě voní. Rodiče poroučí dětem.
 Rýčem zahradník ryje. Rosu rosíčku,
 vláhu vlázičku obloho dej! Ruky
 když nepřičiniš, samo se neudělá.
 Rolník z rána k dílu vstává.

úhoř ů-R, úhoř ř-R

Řešeta dělá řešetař. Řípa se
 vaří. Řeznický pes je veliký a silný.
 Řeky velké do moře tekou. Řikává
 se: led je hladký jako mýdlo.

Peřicha luční má úhledné květy.
Peřek má květy fialově červené.
Peřeslo — zlaté dno.

beran b-B, beran b-B

Blesk a hrom způsobují bouřku.
 Bouřka není vždycky škodlivá. Blesk
 zapálí někdy i vysoké stromy; ne-
 stává se to často. Bouřkou země se
 otřese. Bouřka není znamením hněvu
 Božího, ale znamením Boží moci.
 Bůh zachovává, cokoli učinil, dokud
 se mu líbí. Bůh velí, aby děti
 milovaly rodiče. Bůh je vysoko a vidí
 daleko. Bůh vidí, kdo koho šidí. Abel
 byl Poku milý.

had h-H, had h-H

Holubi vrkají. Hejno husí. Hádej,
hádači! Hejsa, hejno čápu letí!
Husa kýchá. Hoch táhl sánky za
sebou. Komyzem nazýváme mouchy,
komáry, včely, vosy, čmeláky, brouky,
housenky, mravence a jiná zvířátka.
Hlemýžď leze, dům svůj veze.
Hošíček se směje, když kohout
zapěje. — Hospodin zná i myšlení
lidská.

kocour k-K,

kocour k-K

Kdo volá? — Kavka kváká.
Koráva bučí. Kozzy trkají. Koně
frkají, holubi vrkají. Koutě mlsá,

dítě mlčí. Hoželuzi se scházejí s
jircháři. Kolářové s kováři. Kos
i kavka mají černé peří. Kuchyňská,
sůl je slaná. Kdo dělá cepy? Kdo
chce chleba, pracuj, co je třeba.
Kdy je den nejdelší? —

Hrocan.

Na dvoře náš hudryán,
to je, to je zlostný pán;
čepceří se, nafukuje,
mračí se a odfrkuje!

fík f-F, fík f-F

František Josef, náš zeměpán
císař. Fikový stromek čili smokvoň
je keř neb malý stromek. Fiky při-
vázejí se k nám obvyčejně jen sušené.
Fialka i ve stínu voní. Fučí vítr?

Fiala je modrá. Flinta je zbraň.
Tara stává blíž kostela. Fazole známe
červené, modré, žluté, bílé a pestré
rozličné velikosti.

sít' s-S, síť s-S

Sově ušatí říkáme výr. Slavík
štěhotá. Slepice na dvoře kdáče a krá-
koře. Sedlák obilí na trh vezl. Studnice
je hluboká. Snih je bílý. Spim-li,
dýchám. Smrž je houba. Smrk je
strom. Smetana se sbírá sběračkou.
Slunce svítí. Snop žita je těžký. Sami
co nerádi máme, ať jiněmu neděláme.
Skřivánek pod oblaky dlívá, křídlo ma
třepetá. Slysím hlas své milé matky.
Slysím také hlasy zvířat.

liška š-S, liška š-Š

Šíř-li se bouře? Saty vaše jsou nové. Šeří se již? Švadlena šije košile. Šidlo potřebuje švec. Švec šije boty a střevíce. Špaček jest pták. Šelma je lev i medvěd i liška. Šupiny na ořeších jsou zelené. Škola je budova. Šumí vítr v lese? Šumí šumí u Šumavy.

lod' l-L, loď l-L

Lev je šelma. Liška je chytré zvíře. Lep je na ptáky. Listopad je jméno měsíce. Len květe modře. Lev hladový řve. Loví rybář kapry? Losos je ryba. Lesy šumí. Ladem pole leží. Lidé ve dne pracují, v noci odpočívají. Lépe dáti, nežli bráti

péro p-P *péro* p-P

Pěnice pění. Pivo vaříme z ječmene. Páv si pyšně vykrácuje. Pudl je kudrnatý. Prší, srší, pršelo. Poručíte-li vodu či pivo? Po zemi žížaly lezou. Po údolích tekou potoky a řeky. Pes je věrné zvíře. Posázíme záhony zelinami. Pozorný a vtipný všemu se naučí. Pstruh žije v pramenité vodě. Ptactvo zpěvem nás obveseluje. Přej, a bude ti přáno. Práce kvapná není platná. Praha slavná, matka Čechů ode dávna. Dešť na poličko, na oseňčko dá s nebe Bůh. Svätý Metod pokřtil Bořivoje. Živobytí nám dává Bůh.

Páv.

*Páve, když se pyšniváš,
Tě krásnější peří máš:
Nohy své prohlédni sobě,
Odneckce se pychy tobě!*

cep e-C, cep e-E

Pán Bůh uvedl Adama a Evu do ráje a ukázal jim, jakého by ovoce měli požívat, a jakého by trhati neměli. Ale Adam a Eva brzo zapomněli, co jim velel Pán Bůh. Had řekl k Evě: Užij toho ovoce, budeš jako Bůh. Eva učinila, jak jí radil had, a podala ovoce Adamovi. On jedl též. Těmto vinu uložil jim Bůh pokutu. Oba musili zanechat ráje a okoušeli bídu velikou.

a A, b B, c C ċ,
d D ḋ, e E ė, f F,
g G, h H, ch Ch,
i I, j J, k K,
l L, m M, n N,
o O, p P, r R ṙ,
s S ṡ, t T ṫ, u U,
ü ü, v V, x X,
y Y, z Z, ż Ż.

1.

Abeceda.

Abeceda.

*Abecedu já již umím,
co jsou litery, rozumím ;
každé písmě pojmenuji,
na tabulce vyrejsuji.*

2.

a A Antonín, Anna,

a A Antonín, Anna,

b B Bořivoj, Božena,

b B Bořivoj, Božena,

c C Cyril, Cecilia,

c C Cyril, Cecilia,

č Č Čeněk, Čekana,

č Č Čeněk, Čekana,

d D Dominik, Dorota,

d D Dominik, Dorota,

e E Eliáš, Eva,

e E Eliáš, Eva,

f F František, Františka,
f F František, Františka,

g G Gabriel, Gyzela,
g G Gabriel, Gyzela,

h H Haštal, Helena,
h H Haštal, Helena,

ch Ch Christof, Christina,
ch Ch Christof, Christina,

i I Ivan, Irena,
i I Ivan, Irena,

j J Josef, Jindřiška,
j J Josef, Jindřiška,

k K Karel, Karolína,
k K Karel, Karolína,

l L Ladislav, Ludovika,
l L Ladislav, Ludovika,

m M Metoděj, Marie,
m M Metoděj, Marie,

<i>n</i>	<i>N</i>	<i>Norbert,</i>	<i>Natalia,</i>
n	N	Norbert,	Natalia,
<i>o</i>	<i>O</i>	<i>Otakar,</i>	<i>Oldřiška,</i>
o	O	Otakar,	Oldřiška,
<i>p</i>	<i>P</i>	<i>Prokop,</i>	<i>Přibislava,</i>
p	P	Prokop,	Přibislava,
<i>r</i>	<i>R</i>	<i>Rudolf,</i>	<i>Růženka,</i>
r	R	Rudolf,	Růženka,
<i>ř</i>	<i>Ř</i>	<i>Řehoř,</i>	<i>Řimka,</i>
ř	Ř	Řehoř,	Řimka,
<i>s</i>	<i>S</i>	<i>Stanislav,</i>	<i>Sidonie,</i>
s	S	Stanislav,	Sidonie,
<i>š</i>	<i>Š</i>	<i>Šalamoun,</i>	<i>Školastika,</i>
š	Š	Šalamoun,	Školastika,
<i>t</i>	<i>T</i>	<i>Tobiáš,</i>	<i>Tekla,</i>
t	T	Tobiáš,	Tekla,
<i>u</i>	<i>U</i>	<i>Urban,</i>	<i>Ursula,</i>
u	U	Urban,	Ursula,

<i>v</i>	<i>V</i>	<i>Václav,</i>	<i>Vojtěcha.</i>
v	V	Václav,	Vojtěcha,
<i>z</i>	<i>Z</i>	<i>Zikmund,</i>	<i>Zdenka.</i>
z	Z	Zikmund,	Zdenka,
<i>ž</i>	<i>Ž</i>	<i>Žibřid,</i>	<i>Žofie.</i>
ž	Ž	Žibřid,	Žofie.

Cizi :

<i>qu</i>	<i>Qu</i>	<i>Quirin,</i>	<i>Quartilla.</i>
qu	Qu	Quirin,	Quartilla,
<i>w</i>	<i>W</i>	<i>Wolfgang,</i>	<i>Walburga,</i>
w	W	Wolfgang,	Walburga,
<i>x</i>	<i>X</i>	<i>Xaver,</i>	<i>Xenia,</i>
x	X	Xaver,	Xenia,
<i>y</i>	<i>Y</i>	<i>Yzop,</i>	<i>York.</i>
y	Y	Yzop,	York.
<i>au</i>	<i>Au</i>	<i>Augustin,</i>	<i>Augusta.</i>
au	An	Augustin,	Augusta.

3.

Dobrý počátek.

Bílý již jest den; z postele ven!

Obleknu se, umyju se.

Čistota sluší tělu i duši.

Od Boha učiním počátek,
a bude dobrý pořádek.

4.

Půjdu do školy.

Hodiny bijí! půjdu do školy, vezmu knihu a cokoli potřebā k učení a cvičení. Ničeho nezapomenū. Na cestě křičeti nebudu. Potkám-li se s kamarádem, půjdeme pospolu slušným řádem. Až ke škole přijdeme, tiše dvěře otevřeme, za sebou je zavřeme a na svā místa sedneme. Do přihrádky písma uložíme, knížku před sebe položíme. — Všecko, co má svoje místo, zachová se dále čisto.

5.

Zlámanā podkova.

Bedřich šel se svým otcem přes pole. „Tu leží kus podkovy na silnici,“ pravil otec synovi, „zdvihni a schovej jej.“

„I to by také za to stālo, abych se pro kousek starého železa sehnul,“ odpověděl Bedřich.

Otec mlčel a sám železo zdvihl, a do kapsy je strčil.

Když přišli do nejbližší dědiny, tu prodal otec nalezený kus podkovy kováři za několik krejcarū a koupil za ně třešní.

Šli dále. Slunce náramně pálilo; daleko široko nebylo žádného domu ani stromu. Bedřich práhnul žízni, ale nikde nebylo ani pramene ani studánky, by svou žízeň uhasil.

Tu upustil otec jako náhodou jednu třešni. Bedřich hned ji dychtivě zdvihl a do úst strčil. Za chvílku upustil otec zase jednu třešni. Bedřich jako prvé spěšně po ní se sehnul. Tak nechal otec Bedřicha všechny třešně zdvihnouti. Když bylo po třešních a Bedřich poslední snědl, obrátil se otec k němu, a usmívaje se pravil: „Hleď, kdybys se byl pro podkovu jednou sehnul, nemusel's se po třešních stokrát shýbati.“

6.

Dobře čiň bližnímu svému!

Vojtěch přišel ze školy domů a dostal od matky svačinu, krajíc pěkného bílého chleba, i šel na dvůr; ale sotva počal jísti, přišel k němu chlapec chudobný, a vida ten pěkný chléb, pravil litostivě: „Má sestra je mdlá po nemoci, té by chutnal bílý chlebiček; ale my si ho koupiti nemůžeme.“ Vojtíšek podíval se na chlapce a zas na chlebiček, i rozlomil krajíc ve dvě, a větší kus dal chlapci, řka: „Na, dones ten kus sestře, a řekni, že jí ho ze srdce přeju.“

7.

Lhář.

Jaroslávek spával dlouho a nepřicházel v čas do školy, a když se ho učitel ptával, kde meškal, vymlouval se, že matka mu dala pozdě snídání.

Jednou ledaco naškrábal do své knížky, a pravil učitelovi, že mu to jeho menší bratr udělal.

Učitel mu věřil; aby se ale přesvědčil, navštívil jednou rodiče Jaroslávky v den, když nebylo školy. Nikdo nebyl doma, jen Jaroslávek seděl na posteli neoblečen a čmáral něco v knize.

„Aj, Jaroslávku, nyní vidím, že nevstáváš časně, a vidím také, kdo v tvé knize čmarykuje. Tys mě obelhal.“ — Jaroslávek se zamlčel.

Později vešla matka do světnice, a učitel se dověděl, že všickni domácí časně snídají, jen Jaroslávek že se v posteli opozdívá. Od té doby učitel nevěřil Jaroslávku, kteréhož potom častěji ve lži postihl a potrestal. Konečně se mu nechtělo choditi do školy; doma se častěji vymlouval, že má hryzení.

„Pomohu tobě,“ pravil otec, a poslal do lékárny pro lék. Chtěj nechtěj musel Jaroslávek hořký lék užiti, k obědu a na večer nedostal ničeho k jídlu, kromě polévky. Trpěl hlad: ale hryzení pominulo, a Jaroslávek nelhal více.

8.

Ořech.

Pod velkým ořechem poblízku dědiny našli dva chlapei ořech: „Ořech tento patří mně,“ zvolal Karel, „já jsem jej nejprvé spatřil!“ „Nikoliv, já jej musím dostat,“ řekl Josef, „já jsem jej zdvihnul!“

I povstal mezi nimi o ořech prudký spor. „Já chei spor tento urovnati,“ řekl větší mladík,

který právě k nim byl přišel. Postaviv se mezi oba chlapce, vzal ořech a rozloupnul jej říka: „Jedna skořápka patří tomu, kdo ořech nejprvé spatřil, druhá skořápka přináležejí tomu, kdo jej nejprvé zvednul, jádro však podržím si já za rozsudek.“

9.

Buď zdvořilý a ochotný!

Chlapci hráli u cesty. I šel okolo pocestný, a oni ho zdvořile pozdravili. Pocestný ptal se, kudy vede nejbližší pěšinka k městu. Jeden z hochů ukazoval mu prstem, říka: „Jděte tam po louce, po té mezi, k tomu kříži, a nahoru okolo skály k lesíku.“ Ale druhý pravil: „Povedu vás!“ I šel a vedl pocestného, aby nezabloudil.

Kdo byl zdvořilý? a kdo z nich byl ochotný?

10.

Neopatrný Bohuslav.

Bohuslav nebyl opatrný se světlem. Často brával hořící svíci, a chodil tak po domě.

Když jej někdo z domácích viděl, vzal mu ovšem světlo z ruky a dal mu řádné napomenutí. Bohuslav toho ale málo dbal a hrál se světlem, kde jen mohl.

„Ten hoch ještě způsobí nějaké neštěstí,“ říkali sousedé, „budeme snad ještě všickni trpěti za jeho neopatrnost.“

Jednou ve žních strčil Bohuslav několik sirek do kapsy, a šel do stodoly. Tam stál právě vůz s obilím. I vylezl si na něj, vytáhl sirky a hrál si s nimi. Pojednou se jedna vzňala a padla do obilí,

které bylo velmi vysušené. Bohuslav se lekl, a než se vzpamatoval, co by činiti měl, hořelo již obilí plamenem. Od toho se chytla střecha, oheň vyšlehl ven, a poněvadž byl vítr a při tom velmi parno, rozšířil se po vřkolních staveních dříve, než lidé s pole se vrátili. Celá dědina lehla popelem. Ubozí obyvatelé přišli o všecko a naříkali náramně na toho, kdo byl ohně příčinou. Byl to Bohuslav. Nalezli ho strašně popáleného na blízku stodoly na zemi ležeti, kdež také za několik hodin skonal.

11.

Buď upřímný.

Matka seděla s Martinkem ve světnici. Otec přišel právě ze zahrady a pravil přísným hlasem: „Co jsem spatřil v zahradě! Skoro všecken květ se stromků jest otrhán. Kdo mi asi pokazil radost?“ Také matka se zarmoutila, a Martinek uleklý díval se k zemi. Za chvíli se zeptal otec synka: „Nevíš-li, kdo mi ten květ zkazil?“ Tu vstal Martinek a pravil k otcí s očima slzavýma: „Ach, otče, já jsem to udělal!“ Rodiče napomenuli chlapce a odpustili mu, protože se upřímně přiznal.

12.

Vinař.

Starý Martin měl tři syny; když měl umřítí, zavolal je k sobě a pravil: „Milé děti! Nemohu vám ničeho po sobě zanechatí, leč tuto malou chaloupku s vinicí. — Ve vinici však je skrytý poklad; kopejte tam jen pilně, jistě jej najdete.“

Po smrti otcově ihned kopali synové na vinici neunaveně, ale — nadarmo. Nenalezli ani zlata ani stříbra.

Poněvadž vinice ještě nikdy tak pilně překopána a vzdělána nebyla, přinesla jim takové množství vína, že za ně znamenitou sumu peněz utržili. — Tu si teprv vzpoměli, jaký poklad jim dobrý otec byl odkázal, totiž: *Pilnost a pracovitost.*

13.

Hlídal.

Dítě a hlídal.

- D. Hlídale, pojď pak, libo-li,
S námi projít se do polí
H. Ó! s vámi věru rád bych šel,
Kdybych jen odejítí směl.
D. A proč ne? vždyť my daleko nechceme,
Pojď honem, pejskul hned tu zas budeme.
H. Aj co myslíte? Dům by prázdný ostal,
A zloděj škaredý k nám by snad se dostal.
I když šli do polí, Hlídal se zápraží
Dívá se za nimi, a již tím se blaží.
Pak běhal asi půl hodiny do kola,
Po domě, po dvoře až tam, kde stodola.
A když se vraceli, i jak je zhled,
Vyskočil vesele, u nich byl hned.

14.

Poslouchej!

Zima byla a sněhu nazbyt, chlapani pojížděli na saních. Z komůrky vynesl též Karlík sánky své a optal se otce: „Smím-li tatínku, vozit se na saních?“ „Nesmíš,“ odpověděl otec, „kašleš.“

Chlapec hned na slovo odnesl sáňky do komůrky a vrátil se do světnice. Matka přinesla láhvičku a vylila něco šťávy na lžici a dala Karlovi užívat, říká: „To ti lékař posílá, uživej toho, a kašel tě trápit přestane.“ Karel okusil léku, a že byl hořký, užívat ho nechtěl. Ale matka doložila přísně: „Karle, pít!“ Karel se již nezdráhal, nýbrž užil léku, a brzo bylo po kašli.

Poslušnost — pěkná etnost.

15.

Buď smířlivý!

Václav šel s Františkem do školy. Na cestě ukazovali sobě psaní. František nahlédl do psaní Václavova a pravil: „Václave, tys nadělal mnoho chyb; tys nepsal pozorně!“ I chtěl mu ukázati, kde chybil. Václav vytrhl mu písmo z ruky a uhodil jej. František se ho nedotknul, ale pravil: „Václave, že to povím panu učiteli!“ — „Pověz!“ odpovéděl Václav. Ale než se přiblížili ke škole, vzal Václav Františka za ruku a prosil: „Slyš Františku! neříkej ničeho panu učiteli! Chybil jsem, odpusť mi!“ František obrátil se k prosícímu a viděl, že byl tesklivý. I podal mu ruku a pravil: „Odpouštím tobě! Budme spolu zase dobří!“

Který z těch dvou chlapců byl zlostný? Který byl mírný a smířlivý?

16.

Vděčná dcera.

U lesa kvetly na jaře jahody. Malá Anna o nich věděla a chodila se tam dívat a čekala,

až by zčervenaly. Jahody dozrály. Anna jich okusila a poznala, že jsou velmi chutné. Ale najednou si vzpomněla na rodiče a pravila sama k sobě: „Moji milí rodiče mne živí, dávají mi šaty, knížky a všecko, čehokoli potřebuji; musím též jim něco přinést.“ I natrhala jahod, navázala z nich dvě kytky a chvátala s radostí domů. „Zde, otče a matko, vám něco přináším!“ a podala každému kytku. Rodičům byly jahody vděk, a těšili se, že jejich dcera je vděčná.

17.

Přísloví.

Pole má oči, les uši; chovej se všudy jak sluší. — Nuznému se nedostává všeličeho, lakomci všeho. — Kdo ráno vstává, Bůh mu požehnává. — Člověk se nikdy nepřeučí. Kdo robí, vyrobí. Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. Koho oči bolí, nechod' do mlýna. — Co tě nepálí, nehas. Kolik hlav, tolik smyslů. — Myj obličej, česej vlásy, čistotou svou dojdeš lásky. — Ne každému, co libo, to volno.

18.

Hádky.

Jaké — hádky děti rády poslouchají?

Jaký — klíč roste?

Na jakém — brusu nože nebrousíme?

Které — máry vidíváme lítati?

Který — mák hezky zpívá?

Jaký — kos roste z kořene?

Jaká — rána poletuje?

Za sto roků kolik udělá vrabec kroků?

Divné zvíře vidím v díře! U hlavy růžky, v rukou má nůžky, hladký má kabátek, chodí vždy nazpátek.

Od stavu jsem, hrabě nejsem,
člunek mám, však rybář nejsem,
oka líčím, ptáčník nejsem,
paprsky mám, světlo nejsem.

19.

Liška a víno.

Liška přišla do zahrady. Tu se pnul po zdi vinný keř a krásné hrozny nesl. Lišce se vína zachtělo, ráda by je byla jedla. Lezla, skákala, ale nemohla hroznů dosáhnouti. To ji mrzelo. Potom však sama k sobě pravila: „Nechci jich, jsou ještě kyselé.“

Chtivý a mlsný sám sebe přelhává.

20.

Kohout.

Kohout, ten si hrdě chodí,
všecky slípky s sebou vodí.
všude on se osmělí,
zrnka s nimi rozdělí.
Z večera jde brzy spát,
aby časně mohl vstát;
ráno volá na sluby.
Nosí hřeben, ostruhy;
za dne častokráte zpívá,
zamhouřené oči mívá.

21.

Mravenec.

Aj, ty malý mravenečku, co to neseš v tom ranečku? při takovém pospěchu nepřeješ si oddechu. Víš-li, že se podzim blíží, chceš se opatřiti špíží, a si udělati sklad, abys neměl v zimě hlad? Ó ty stvořeníčko malé, jak si pečlivé a dbalé o svůj krátký živobyt, o pokrm a o svůj byt! Rovněž pilní druzi tvoji, všickni skrovné síly pojí, dělajíce vespolek, zároveň svůj úkolek. Vše se hbitě pohybuje, žádný v ničem nechybuje, každý sílu namáhá a druhému pomáhá.

22.

Včelinka a holubička.

Včelinka vedle potůčku med s květinek sbírala a náhodou upadla do vody.

To viděla holubička, která nedaleko potůčku na stromě seděla; i litovala ubohé včelinky, a honem ulomila lístek se stromu a hodila jí ho do vody. Včelinka pracně na lístek vylezla a holubičce děkovala, že jí tak život zachovala.

Jednou z rána seděla zase holubička na větvičce; tu se zvolna myslivec blížil, chtě jí zastřeliti, aniž to holubička pozorovala. Již mířil — v tom přiletěla včelinka a píchla myslivce do ruky, tak že bolestí rukou trhnul, rána stranou vylítla a — holubice zachráněna radostně ku svým odletěla.

Včelinka se holubičce za dobrodiní odměnila; byla vděčná. My také máme vděčni býti, když nám někdo něco dobrého proukáže.

Opice.

V trávě opice vlaský ořech našla, na němž ještě zelená šupina byla. Všelijak se vynasnažovala, jádro vyloupati, a jen pomalu se jí to vydařilo. Jiná se na ni pozdálce dívajíc, vysmála se jí. Ale tato řekla: „Nevysmívej se tuze; znám přirozenost tohoto ovoce, šupina jest sice trpká a skořápka tvrdá, však jádro potom tím lahodnější a sladší bude.“

Kočička.

Naše bílá kočička,
ta má dobrá očička;
ona večer po tmě sedá,
všude slídí, všude hledá.
Jak se někde myška kmitne,
hop a chlamst — a hned ji chytne. —
Chytej, chytej kočičko,
však máš dobré očičko. —

Malé ptáče.

Po zahradě malé ptáče sem a tam vesele skáče; potěšení z toho mívá, a k tomu si rádo zpívá. Sotva bílé ráno svítá, kolem hnízda ptáček lítá, brzo na větvíčku sedá, brzo dole broučky hledá. Ale když volají staří, ptáček chvílenky nezmaří; jak je slyší, domů letí. Tak poslušny buďte děti!

26.

Holubička.

Sotva bílý den zasvítá, holubice v polích lítá; lítá, nelení, tam po osení, a již v ranní době hledá pokrm sobě. A když najde tam zrněčko, zaplesá její srdéčko. Mine hodina, nezapomíná holubice matka na svá holoubátka. Prázdná domů nepřiletí, pokrm nese pro své děti. Děti čekají a zavrkají, když se jejich máti nazpět domů vrátí.

Více než ta holubinka pečuje o mne matinka; práce nešetří, i když jsem větší, miluje mne stále; to jí buď ke chvále!

27.

Ptáček za okny.

Za oknem tká ptáček: „Tík, tík, tík! ó pusťte pak mne k vám na okamžik; hle, sníl se sype, vítr studený, nemám co jíst, já ptáček strápený, i mrznu již! Dětičky, nechte vy mne k vám, a já zajisté vám se dobře zachovám.“ Dětičky vpustily ubohé ptačátko. Tu u nich drobečky sbíralo chudátko; pobýlo tam u nich nejedny neděle: skákalo do kola u stolu vesele. — Když ale začalo sluníčko zhlřívati, ptáčkoví počalo hodně se stýskati, sedával v koutečku sám celý strápený; j k mu otevřeli — ten tam v háj zelený.

28.

Vlašťovička.

Aj, ty vlašťovičko milá, kdes tak dlouho lítala? Zde jsi hnízdo opustila a je prázdné nechala! Ůi jsi byla v teplém kraji po ten celý zimní čas,

a se navrátila v máji do dědiny naší zas? — Vítej, rozmilá poutničko, z předaleké krajiny! Teplé zahřívá slunéčko již i naše končiny. Dopřejeme ti místečka, přijmeme tě pod střechu, vlet si do svého hnízdečka, potřebuješ oddechu!

29.

Člověk a skřivánek.

Člověk.

Proč málo, skřivánku,
na zemi zpíváš?
pověz, můj milánku,
proč vysoko lítáš,
pod oblaky dlíváš,
křídla třepetáš?

Skřivánek.

Dole bydlím a sedám,
dole potravu hledám;
pod oblaka lítám,
Boha tam oslavuji;
křídla třepetám,
že jsem zdrav, se raduji.

30.

Ptáčkové u stodoly.

Přiletují s pole ptáci ke stodole,
a švitoří: „hlad nás moří;
po celém okolí není nic na poli,
jen samý snh!“ —
Cepy se utíší,
mlatcové pak slyší.
oč ptáci žádají,
i hned povídají: „Lito nám jich!“

Ptáčekové čekají,
zrníčka padají ze mlatu ven.
Aj, ten byl ptáčků, chudých zpěváčků,
veselý den!

31.

Hnízdo ptačí.

Malý Jeníček, hodný hošíček,
našel hnízdo vloni na jabloni,
a v něm hezká ptačátka.
Sotva ho spatřila mladátka,
strachy se třásla a sypala,
jak by o pomoc volala.
Staří přiletěli, obletovali,
ach! tak žalostivě pokřikovali:
„Ó dobrý Jeníčku, slituj se trošičku,
nebež nám děťátka, ubohá holátka!“
Jeníček ptáčkům rozuměl,
s jabloně slezl a odešel:
ptáčekové zazpívali,
hoškovi děkovali.

32.

Nespokojený jelen.

Jelen práhnul žízní; i šel k studánce, aby se napil.

Když pak do vody hleděl, uviděl tam svůj stín a velice se zaradoval, že má tak veliké a krásné parohy. Dívaje se však na své nohy, mrzel se, že jsou příliš tenké a slabé. — Ještě tak přemýšlel, když se tu lev vyskytnul a jej pronásledoval.

Jelen ale dav se na útěk, daleko lva předběhl a tudy na rovině se uchránil; když však do lesa

přišel, tu se parohama do houští tak zapletl, že dále utíkat nemohl. Lev jej hnedle uchvátil.

„Ach, já ubohý“, zvolal jelen umíraje, „mé slabé nohy, na které jsem se mrzel, mne uchránily; ale nač jsem nejvíce se spoléhal, to mne zahubilo.“

Není vždycky ten přítelem tvým, na koho se spoléháš.

33.

Hoch a psík.

- H. Pojd' ke mně, malý hafáčku,
seděti zrovna se uč!
- P. Ach! ach, můj mladý panáčku,
malého mne tak nemuč!
- H. S chutí jen do toho, dej pozor jen!
budeš to uměti za jeden den!

Panáček ukazoval, a psíček pozoroval:
zrovna seděl, přímo chodil,
když mu do vody co hodil,
s chutí tam skočil, třeba se smočil,
rychle to vynesl ven;
z toho byl hoch potěšen:
rád se též učival hošfček,
byl z něho moudrý pak mužfček.

34.

Rybička.

Rybičko, rybičko, ubohá rybice!
Nechytej pak se mi té ostré udice,
Zajde ti do krku, vklouzne ti do něho,
Zedře tě, zbaví tě života drahého.
Což hochu na břehu nevidíš seděti?
Rybičko! pryč honem, sic budeš želeti.

Než ta rybička lépe to věděla,
A na lahůdku jediné hleděla,
Zdálo se jí, že hoch jenom tak tam sedí,
A z žertu veselé zábavy si hledí;
Tu blízko připlula i polkla udici,
A již jest, nastojte! veta po rybici.

35.

Sup a čáp.

Volá sup: „Čápe, hej,
něco dej mi na zub!“
Čáp honem dí po něm:
„Máš-li chuť, tu pobuď;
raků, žab si nalap!“
Dí mu sup: „Co do těch,
těch si nech; tam holub!
já za ním poletím.“
Letěl sup dál a dál,
a holub se ho bál;
ale aj, byl tu háj,
Hajný sám čekal tam:
pif a paf! rány dal a pos haf!
Dále sup neletěl,
sám holub uletěl.

36.

Hádanky.

Čtyry nohy, čtyry rohy mám: a však necho-
dím, ani netrkám. Tvrdá jsou má záda, na ně se
nakládá; lidé v poledne potřebují mne. Ačkoliv
jen sloužím, proto se nesoužím; okolo mne stává
více menších služebníků, samých čtyrnožníků; toť
má sláva. Rozvaž to na mysli; kdo jsem, se domysli.

Beznohý přede pomalu na strom vylezu i na skálu; ačkoliv dva růžky mám, nikoho nepotrkám; jsou měkkoučné a hebounké, na nich visí oči mé; chci-li, zastrkuji je. Oo jsem, tobě zvěstuji: Já jsem domkář malý, domek mám ze skály a v něm přebývám; lezu-li jen ledakam, nosím ho na zádech; víš-li o mých spádech, řekni, jak se jmenuji?

Pěkný zpěv a černé peří
hnízdo v háji, v lese, v keři,
žlutý, zahnědlý zobáček;
víš-li který je to ptáček?

Olivový svršek těla,
křídla hnědá skoro zcela,
na hrdélku peří bělavé,
doleji však tečky rezavé;
nožky pletní, zobák tmavý,
při tom ptáček jsem zpěvavý,
hnízdím v lese, — víš-li pak už dost?
Hádej — hádej! jmenuji se — drozd.

37.

Rostliny.

Země naše pokryta jest mnohými rostlinami. V zahradách a sadech rostou stromy ovocné, jakož jsou: jabloně, hrušky, švestky, třešně, višně, ořechy. Ovoce těchto stromů požíváme. V zelnici sází zahradník salát, zelí, mrkev, celer, křen, petržel, cibuli, okurky, česnek a jinou zeleninu.

Na polích roste pšenice, žito (rež), ječmen, oves, hrách, čočka, proso, pohanka, kukuřice, len, konopě, řepa, mák.

V lesích rostou stromy chvojnaté a listnaté. Jedle, smrk, borovice, modřín mají chvoj, to jest, větve obrostlé jehličím. Jehličí jest listí tenounké a špičaté jako jehličky. Dub, buk, javor, bříza, lípa, olše, topol mají listí.

V lese nalezáme také houby, mech a jahody. V zahradách a na lučinách rádi se díváme na kvítí. V zahradě těšívá nás bílá lilie, karafiát, pestrý tulipán, červená pivoňka, vonná růže. Jinde vídáme modrou fialku, modrou charpu, modrý zvoneček, bílou chudobku.

38.

Kvítí.

Na louce se třpytí
z jara nové kvítí,
žluté, modré, červené,
a rozličně barvené.
Odkud se to všecko vzalo?
pod sněhem-li v zimě spalo?
kdo v ně vlil zas novou šťávu?
kdož tu vůkol barví trávu?
odkud bylin čerstvá síla?
kdo jim rosu, déšť posílá?
kdo je slunéčkem zahřívá?
kdo tou vůní jich dařívá? —
Bože, Tvé to dílo jest,
chvála Tobě buď a čest!

39.

Žaludy.

Unavený pocestný lehl si pod starý dub. Po zemi leželo mnoho spadlých žaludů.

„Tak silný strom má tak malé ovoce! Dub mohl by nésti veliká jablka, a snad i melouny: a já bych si nyní pochutnal!“ mudroval pocestný, až usnul.

Zatím sesílil se vítr a střesený žalud padl spícímu na nos. Pocestný vytrhnul se ze sna a vida, že krvácí, pravil: „To mám za své mudrování! Žalud mne skrvavil, a meloun byl by mne snad omráčil.“

40.

Planá a štěpná jabloň.

Štěpná jabloň honosila se krásným svým ovocem, tupě pláni nedaleko stojící. Planá jabloň zahanbila ji řkouc: „Tys pláň jako já; neb co máš lepšího, pěkné, chutné ovoce, to vlastně nenáleží tobě, ale zahradníkovi, kterýž tebe štěpil.“

Přestal by člověk vynášeti sebe nad jiné, kdyby pilně považoval, že cočkoli má nad ně dobrého, nemá od sebe.

41.

Hádky.

Byl jeden strom, na tom stromě 12 konárů (větví), na každém konáru 4 hnízda a v každém hnízdě 7 mladých. Kdo to? —

Kdo do kostela lidi přizývá a sám v kostele nikdy nebývá?

Nemám ani rukou,
ani nemám chřtánu;
a přec nejvíe hlučím,
hroznou sázím ránu. — Jak mi říkají?

Bůh dobrotivý.

Rád bych věděl a spočítal,
kolik jest na zemi zvířátek,
kolik pod oblohou ptačátek:
ale který ze všech lidí
dobře by mi vypočítal,
co mé oko ledva vidí,
všecky broučky a červíčky,
všecky ve vodách rybičky?
sotva lidé vše to znají;
nikdy jich nespočítají! —
kdož to všecko zachovává,
kdo všem život, pokrm dává,
zdraví, radost uděluje? —
Bůh ten dobrotivý sluje!

Nerosty.

Ze země kopáme hlínu, písek, vápno, kamení,
rudy, sůl, síru, uhlí a jiné kopaniny. Co z těch
věcí potřebujeme na stavení? Co ku palivu?

Rudy se v ohni rozpouštějí; a že se kovati
dají, nazýváme je kovy. Z kovů jsou nejvzácnější:
zlato, stříbro a platina čili bílé zlato; méně vzácné
jsou: železo, měď, cín, olovo, rtuť.

Z čeho se dělají motyky, lopaty, kladiva,
sekery, radlice, ráfy na kola, pily a j.? Který kov
je tedy nám nejvíce ku potřebě a k užitku?
Z jakých kovů se razí peníze? —

44.

Sucho.

Rosa nepadla, tráva uvadla na podolí; žízni-
vá luka, země se puká tam na poli. Rosu rosičku
vláhu vlažičku obloho dej! kvítí uvadlé, byliny
zprahlé hojně zalej! Déšť na políčko, na oseníčko
dá s nebe Bůh. Vlažička spadne, a hned omladne
pole i luh.

45.

Den a noc.

Vidíme nad sebou modrou oblohu nebeskou.
Na té straně, kde ráno vychází slunce, pravíme,
že je východ; kde slunce na večer zapadá, tam
je západ. Dokud slunce stojí na nebi, máme
den; jakmile zapadne, počíná noc. V poledne
stojí slunce na obloze nejvýše. Tehdáž bije dvanáct
hodin. V noci svítivají měsíc a hvězdy. Od poledne
do půlnoci počítáme opět dvanáct hodin.

Slunce osvětluje a zahřívá zemi. Bez světla a
bez tepla nemohli by ani lidé ani zvířata živi
býti. Rostliny také potřebují světla a tepla. Lidé
ve dne pracují, v noci odpočívají.

Kdo dokončil v práci den,
tomu chutná dobře sen.

46.

Jaro.

V měsíci březnu počíná jaro. Slunce vychází
v šestou hodinu ráno a zapadá v tutéž hodinu
na večer. Den a noc jsou sobě rovny. Slunce
hřeje; tráva a obilí ozimné se zelenati počíná.

Fiala a jiná kvítka jarní zakvítají. Stromy dostávají mízu; větvičky pučí, a v květnu rozvíjejí se v listí a v květ. Přeletaví ptáci se vracejí, hnízda dělají a vajíčka snášejí, ze kterých se mladí ptáčkové líhnou. Na lukách, v polích a zahradách práce počínají. Orač oře, rozsévač zasévá jarní pšenici a žito, ječmen, oves, hrách. Zahradník vysazuje stromy a přesazuje všelike zeliny.

47.

Slunečnice.

Kopřiva velice

Jasně slunečnice

Krásu sobě libovala:

„I proč, květino ozdobná,

Jsi tak k slunci podobná?“ —

Plná podivu se ptala.

„Divno ti, proč tak vyhlížím?

Já se v slunci vzhlížím.“

48.

Léto.

Léto počíná dvacátým prvním dnem měsíce června. Den ten jest nejdelší, noc nejkratší. Dozralá první tráva lučná se kosí; nová tráva sluje pak otava. Klasy obilné se plní a zrají. Sekáči a ženci přiklepávají kosy a srpy, a sekají pak a žnou dozralé obilí. svazují je do snopů, kladou do mandelů, a rolník odváží požehnanou úrodu do stodoly vyprázdněné. Po struištích pasou se stáda dobytka, a hejno husí vesele kejhá, že se dočkalo klasů.

K občerstvení člověka dozrává již také ovoce letní: třešně, višně, jahody a j.

49.

Barvy.

Svitne-li slunce při dešti, duha se na nebi vyleští. Bílý světlý paprsek o sklo hranaté rozražený udělá pěkný obrázek sedmerem barev osvětlený. — V duze tři barvy pouze jsou: modrá, žlutá s červenou; k těm-li světlo a tmu přidáme, barvy bledé i temné máme. Barva jedna do druhé splývá; žlutá s modrou smíšená jako tráva se zazelená. Od modré se k červené dívá purpurová i fialová. Něco žlutého, něco rudého pomerančová v sobě chová. — Stolistá růže bledě se rdí, pivoňka z červena k modru se tmí. Starého železa chytá se rez, modrá je fiala, charpa i bez, indik modře tmavý, med i lev jest plavý, kaštan hnědý, mouřenín snědý, vrabec šedý, měsíc bledý, sova pak šedivá, holubice sivá, barva oblohy blankytná, vlasů černá, vraná, bělavá, plavá, hnědá, rusá, ryšavá.

50.

Děšť.

Pršelo několik dní, děti se mrzely na děšť a rekly: „Bodejžby bylo na vždy po dešti!“

Přestalo pršeti, slunce stále jasně svítilo; a celý měsíc nebylo viděti ani mráčku po obloze. Ale suchem vadnulo kvítí v zahradách, na pastvištích vyhořela tráva, a len byl, jakoby ho spálil.

„Vidíte,“ pravila matka, „že děšť je tak potřebný jako slunečné jasno. Nemoudří lidé nebývají

spokojeni s povětřím; jedni by chtěli pořád jasno, a jiní v tu samou dobu déšť. Bůh obojímu vykazuje svůj čas.“

51.

Jeseň.

Také podzimek má své dary. V měsíci září česá se ovoce zimní, na vinicích sbírají hrozny a lisují víno. Z polí se klidí řepa, zemčata (kobzole), zelí. Z lesů se vozí zásoba dříví na zimu. Rolník zasévá pšenici a žito. Na rozdíl od obilí setého na jaře, které nazýváme jař, říkáme podzimnímu osení o zim.

Za starodávna zapalovali také strniště; odtud pochází jméno úhor, jakoby kdo řekl: uhořelé pole.

52.

Pasačka.

Paste se housata, roste vám travička; roste vám, přiroste, spadne-li rosička. Hudě hej, hejhej, hejsa, hej!

Do žita, pšenice na škodu nechodte, housátek maličkých, husy, tam nevodte! Hudě hej, hejhej, hejsa, hej!

Neposlechnete-li, pozdvihnu metličku, pošleám, potrestám mlsavou hubičku. Hudě hej, hejhej, hejsa, hej!

V louži se nebrouzdej, housátko žlutoučké, umej se v potoce, a budeš běloučké. Hudě hej, hejhej, hejsa, hej!

Umytá, hezounká budeš pak husička, a k duhu půjde ti zelená travička. Hudě hej, hejhej, hejsa, hej!

V zimě pochválíme tvoje bílé peří, a ty dáš nám také pečení k večeři. Hudě hej, hejhej, hejsa, hej!

Paste se housata; až se napasete, pořádkem za sebou k domovu půjdete. Hudě, hej, hejhej, hejsa, hej!

Housátka, husičky, děláte štěbety, nenadělejte jen na sebe klevety! Hudě hej, hejhej, hejsa, hej!

53.

Zima.

O vánocích počíná zima, a trvá až do jara příštího roku. Jako na počátku léta noci, tak jsou na počátku zimy dni nejkratší. Slunce neskoro vychází a časně zapadá. Povětrí jest obyčejně studené. Voda zamrzá; místo deště padá s oblaků sníh a pokrývá střechy, pole a cesty. Za jasných a mrazivých dnů obalí se stromoví jinovatkou, která se na slunci pěkně leskne a duhovými barvami mění, jakoby skleněná byla. Jinovatka je vlastně zmrzlá rosa. Skleněné tabule v oknách potahují se podobnou jinovatinou; teplé páry ve světnici srážejí se o studené sklo a proměňují se v ony pěkné ledovité obrázky všelikých nevidaných rostlin a listů.

54.

Týden, měsíc, rok.

Do týdne počítáme sedm dní a sedm nocí. Umím jmenovati všech sedm dní. Neděli nazýváme

také dnem Páně. Po neděli je šest dní všedních. Jsou také výroční svátky a hody Boží: vánoce, velikonoce, letnice. O vánocích slavíme narození Pána Ježíše Krista, o velikonocích vzkříšení Páně, o letnicích seslání Ducha Svatého.

Čtyry týdny se počítají do měsíce, a dvanácte měsíců do roka. Jména měsíců jsou: leden, únor, březen, duben, květen, červen, červenec, srpen, září, říjen, listopad, prosinec. Tři měsíce jsou čtvrt roku. Jaro, léto, jeseň a zima jsou čtyry roční částky.

V jeseň se pšenka sívá, v zimě země odpočívá, na jaře se zelená, v létě setba dozrává.

Vyhližím jak rohlíček,
někdy jako bochníček,
jen v noci se na mne díváš,
velkou radost ze mne míváš;
pověz mi co jsem?

55.

Hra na vojáky.

Tluče bubeníček, tluče na buben, a svolává chlapece: Chlapci, pojdte ven! Zahrajem si na vojáky, máme flinty a bodáky! Hola, hura, hej, nikdo nemeškej!

Vezměte své tašky a své ručnice, připněte si k boku ostré šavlice! Zahrajem si na vojáky, máme flinty a bodáky! Hola, hura, hej, nikdo nemeškej!

Do řady se stavme, malí vojáci, i budeme někdy hodní jonáci! Zahrajem si na vojáky, máme flinty a bodáky! Hola, hura, hej, nikdo nemeškej!

Tam je břeh u cesty jako pevný hrad, toho dobudeme beze všech útrat! Zahrajem si na vojáky, máme flinty a bodáky! Hola, hura, hej, nikdo nemeškej!

Tam stojí bodláčí: Hej na ně spolu! To my posekáme: Všem hlava dolů! Zahrajem si na vojáky, máme flinty a bodáky! Hola, hura, hej, nikdo nemeškej!

Utíká zajíček, má před námi strach; běžet ho necháme, ušetříme prach. Zahrajem si na vojáky, máme flinty a bodáky! Hola, hura, hej, nikdo nemeškej!

Sedě teď na bobku stříhá ušima, snad se nám vysmívá ta čtveračina? Zahrajem si na vojáky, máme flinty a bodáky! Hola, hura, hej, nikdo nemeškej!

My ho potrestáme, neuteče zdráv; na zajíce střelme: Pif a puf a paf! Zahrajem si na vojáky, máme flinty a bodáky! Hola, hura, hej, nikdo nemeškej!

Zahnali jsme svého již nepřítele; vítězi se vraťme domů po dole! Hráli jsme si na vojáky, složme flinty a bodáky! Až pak bude čas, zahrajem si zas!

56.

Číslo.

1	I	jedna	7	VII	sedm
2	II	dvě	8	VIII	osm
3	III	tři	9	IX	devět
4	IV	čtyry	10	X	deset
5	V	pět	11	XI	jedenáct
6	VI	šest	12	XII	dvanáct.

Píseň ranní.

Bůh nám stvořil slunce krásné, světu dal to světlo jasné; i mně dává dost radostí, když splním své povinnosti. Po tmě noční nastal den, občerstvil mne tichý sen. Od nehody Bůh svou mocí ochránil mne v této noci; vesel jsem a zdrav se cítím, proto s celým živobytím Bohu se obětuji, díky jemu věnuji.

Večerní.

Slunko již zachází, rosu večer sází na trávy a květiny; od kaple klekání malý zvon vyzvání a volá do dědiny. Z pole po své práci čeládka se vrací, a modlí se potichu cítí v srdci útěchu.

Deutsche Sprechübungen.

Cvičení v německé řeči.

Der Vater ist gut.

Otec jest dobrý.

Der Sohn, der Bruder, der Vetter, der Knecht,
syn, bratr, strýc, pacholek,
der Hirt; die Mutter, die Tochter, die Schwester,
pastýř; matka, dcera, sestra,
die Tante, die Magd, das Kind.
teta, děvečka, dítě.

Wer ist

Kdo jest

alt und jung, groß und klein,
starý i mladý, veliký i malý,
stark und schwach, artig, rein?
silný a slabý, zdvořilý, čistý?

Der Vetter ist alt. Der Bruder ist jung. Der
Knecht ist stark. Der Sohn ist klein. Der Hirt ist
groß. Die Mutter ist gut. Die Tochter ist artig.
Das Kind ist schwach.

Wie ist

Jaký jest

der Vater, der Knecht, der Hirt, die Schwester,
die Magd, das Kind?

Was ist in der Stube?

Co je ve světnici?

Der: Tisch, Stuhl, Boden, Spiegel, Schrank,
stůl, stolice, podlaha, zrcadlo, skříně,
Nagel, Ofen, Riegel, Mantel, Stiefel,
hřebík, pec, závora, plášť, bota,
Schuh, Rock, Hut und Leuchter,
střevíc, kabát, klobouk a svícen,
Schlüssel, Stock.
klíč, hůl.

Die: Bank, Wand, Mauer, Ecke.
lavice, stěna, zed', kout,
Bürste, Nadel, Thür und Decke.
kartáč, jehla, dvéře i strop.

Das: Fenster, Kleid und Glas,
okno, šat a sklenice,
Schloss, Buch und Fass.
zámek, kniha i sud.

Wo ist

Kde jest

der Tisch, die Bank, das Glas, der Ofen, die
Bürste, das Buch?

Was ist

Co jest

hoch, niedrig, neu, alt,
vysoké, nízké, nové, staré,
schmal, breit, warm, kalt,
úzké, široké, teplé, studené,

lang, kurz, schwarz, weiß,
dlouhé, krátké, černé, bílé,
eng, fest, scharf, heiß?
těsné, pevné, ostré, horké?

Der Tisch, der Leuchter u. s. w. ist fest u. s. w.

Wo ist der Schrank, die Bank?

Wie ist der Nagel, die Ecke?

Was ist neu, warm, breit u. s. w.?

Was ist in der Küche?

Co je v kuchyni?

Der: Löffel, Teller, Zuber, Tisch,
lžíce, talíř, džber, stůl,
Krug, Kessel, Braten, Fisch,
džbán, kotel, pečeně, ryba,
Topf, Herd, Mörser, Stein,
hrnec, ohniště, moždíř, kámen,
Korb, Besen, Trichter, Wein.
koš, pomětlo, trychtýř, víno.

Die: Gabel, Asche, Kohle, Pfanne,
vidlička, popel, uhlí, pánev,
Bank, Flasche, Schüssel, Kanne.
lavice, láhev, mísa, konev.

Das: Wasser, Holz, Feuer, Messer,
voda, dříví, oheň, nůž,
Fleisch, Mehl, Geschirr, Fässer,
maso, mouka, nádoby, sudy.

Was ist

Co jest

hölzern, eisern, leicht, schwer,
dřevěný, železný, lehký, těžký,
tief, flach, voll, leer?
hluboký, mělký, plný, prázdný?

Wo ist der Krug u. s. w.?

Wie ist der Kessel u. s. w.?

Was ist hölzern, eisern u. s. w.?

Was ist im Keller?

Co je ve sklepe?

Der: Branntwein, Apfel, Sand, Wein,
kořalka, jablko, písek, víno,
Rettig, Käse, Ziegel, Stein,
řetkev, sýr, cihla, kámen.

Die: Birne, Pflaume, Leiter, Flasche,
hruška, slíva, žebřík, láhev,
Treppe, Butter, Milch, Asche,
schody, máslo, mléko, popel.

Das: Bier, Brot, Ei, Fässchen,
pivo, chléb, vejce, soudek,
Obst, Kraut, Gitter, Mäuschen,
ovoce, zelí, mříž, myška.

Der Branntwein ist schädlich.

Kořalka jest škodlivá.

Was ist

Co jest

schädlich, nützlich, gesund, fein,

škodlivé, užitečné, zdravé, tenké,

schmackhaft, sauer, kurz, klein,

chutné, kyselé, krátké, malé,

bitter, süß, gelb, schwer,

hořké, sladké, žluté, těžké,

steinern, eckig, voll, leer?

kamenné, hranaté, plné, prázdné?

Was ist im Keller? Wo ist der Wein? Wie
ist die Butter? Was ist sauer?

Was ist im Garten?

Co je v zahradě?

Der: Baum, Hopfen, Graben, Schatten,
strom, chmel, příkop, stín.
Knoblauch, Salat, Weg, Spaten.
česnek, salát, cesta, rýč,
Wurm, Käfer, Frosch, Schmetterling,
červ, brouk, žába, motýl,
Zaun, Brunnen, Pfahl, Engerling.
plot, studně, kůl, ponrava.

Die: Blume, Rose, Möhre, Rabatte,
květina, růže, mrkev, záhonec,
Tulpe, Nelke, Zwiebel, Latte,
tulipán, karafiát, cibule, lať,
Erde, Hecke, Rebe, Laube,
hlína, křoví, réva, besídka.
Maus, Kröte, Raupe, Taube.
myš, ropucha, housenka, holub.

Das: Veilchen, Beet, Gras,
fialka, záhon, tráva,
Nest, Moos, Glas.
hnízdo, mech, sklo.

Was ist

Co jest

fruchtbar, grün, fein,
úrodné, zelené, jemné,
lebend, breit, klein.
živé, široké, malé,

weiß, gelb, grau,
bílé, žluté, šedé,
nützlich, schädlich, blau,
užitečné, škodlivé, modré,
steil, schmal, dicht,
příkré, úzké, husté,
dick, bequem, licht.
tlusté, pohodlné, světlé.

Was ist im Garten? Wo ist die Rose? Wie
ist das Veilchen? Was ist weiß?

Wie ist der Knabe?

Jaký je chlapec?

artig, fleißig, freundlich, langsam,
mavný, pilný, přívětivý, zdlouhavý,
brav, gehorsam, reinlich, wachsam,
hodný, poslušný, čistotný, opatrný,
still, gefällig, flink, geduldig,
tichý, ochotný, čilý, trpělivý,
treu, ordentlich, fromm, unschuldig.
věrný, pořádný, pobožný, nevinný.
Ich bin fleißig. Du bist freundlich.
Jsem pilen. Jsi přívětivý.

Die Frau ist sparsam.

Paní je šetrná.

Frau, Köchin, Wäscherin,
paní, kuchařka, prادلena,
Großmutter, Nätherin.
babička, švadlena.

Sie ist arbeitsam.

Ona jest pracovitá.

Wir sind gesund.

My jsme zdravý.

Ihr seid krank.

Jste nemocní.

Sie sind glücklich.

Jsou šťastní.

Wer ist

Kdo jest

reich, arm, glücklich, mäßig,

bohatý, chudý, šťastný, střídmy,

fröhlich, ehrlich, eifrig, nachlässig?

veselý, poctivý, horlivý, nedbanlivý?

Der Schüler ist eifrig.

Žák je horlivý.

Der: Bauer, Landmann, Schäfer, Wirt,
sedlák, rolník, ovčář, hospodský,
Herr, Müller, Fleischer, Hirt;
pán, mlynář, řezník, pastýř.

Wie wir nicht sind?

Jací nejsme?

Wir sind nicht

My nejsme

böse, wild, faul, dumm,

zlí, zdivočelí, líní, blbí (hloupí),

furchtsam, taub, blind, stumm,

bázliví, hluší, slepí, němí,

grob, geizig, schmutzig, lahm,

hrubí, skoupi (lakomí), špinaví, chromí,

lügenhaft, trotzig, zahm.

lhaví, zpušní, krotcí.

Wer hat einen
Kdo má

Bleistift, Schreibstein, Stock,
tužku, kámenek, hůl (kyj),
Schlittschuh, Ballen, Rock?
železka, balík, kabát?

Der Großvater hat einen Pelz.

Děd má kožich.

Was hat der Knabe? Wie ist der Schreibstein?

Was ist lang?

Wer hat eine
Kdo má

Mütze, Jacke, Tasche, Kappe,
čepici, halenu, kapsu, čapku,
Feder, Tafel, Peitsche, Mappe?
péro, tabuli, bič, mapu?

Der Schüler hat eine Feder.

Žák má péro.

Wo ist eine Tafel? Wie ist eine Mütze? Was

ist neu?

Wer hat ein
Kdo má

Heft, Lineal, Hemd, Tuch,
sešit, pravidko, košili, šátek,
Papier, Messer, Bild, Buch?
papír, nůž, obraz, knihu?

Das Mädchen hat ein Tuch.

Děvče má šátek.

Was hat der Bruder? Wo ist ein Messer?

Wie ist ein Messer?

Was ist im Stalle?

Co je ve chlěvě?

Der: Ochs, Esel, Hund, Bock,
vůl, osel, pes, kozel,
Eber, Sattel, Strick, Stock,
kanec, sedlo, provaz, hůl,
Zaum, Riemen, Besen, Striegel,
uzda, řemen, pometlo, hřbelec,
Hahn, Pfau, Hammel, Riegel.
kohout, páv, skopec, závora.

Der Bauer hat einen Acker.

Sedlák má roli.

Der Landmann hat eine

Roľník má

Kuh, Ziege, Gans, Henne,
krávu, kozu, husu, slepici,
Krippe, Kette, Katze, Trog.
žlab, řetěz, kočku, koryto.

Der Wirtschafter hat ein

Hospodář má

Vieh, Kalb, Pferd, Kummer,
dobytek, tele, koně, chomout,
Füllen, Schaf, Lamm, Grummer.
hřibě, ovci, jehně, otavu.

Wer hat einen Esel, eine Ziege, ein Pferd?

Wie ist ein Hahn, eine Kuh, ein Schaf?

Wo ist ein Striegel, eine Krippe, ein Kalb?

Was ist stark, schwach, neu, jung, alt, u. s. w.?

Was hat der Müller, der Herr, der Wirt?

Was hast du?

Was hat er?

Hast du einen Hammel, eine Bürste, ein
Füllen u. s. w.?

Was ist im Stalle?

Was ich habe?

Co mám?

Ich habe einen

Mám

Mund, Zahn, Knochen, Gaumen,
ústa, zub, kost, podlebí,
Hals, Bart, Finger, Daumen,
krk, bradu, prst, palec,
Arm, Nagel, Fuß, Kopf,
rámě, nehet, nohu, hlavu,
Rücken, Magen, Bauch, Schopf.
záda, žaludek, břicho, vrchol.

Ich habe auch eine

Mám také

Stirn, Nase, Ader, Lippe,
čelo, nos, žílu, ret (pysk),
Brust, Hand, Ferse, Rippe,
prsa, ruku, patu, žebro,
Zehe, Haut, Achsel, Zunge,
palec, kůži, rameno, jazyk,
Kehle, Seite, Wange, Lunge.
hrdlo, stranu, líce (tvář), plíce.

ein: Auge, Haar, Ohr, Kinn, Gehirn,
oko, vlas, ucho, bradu, mozek,
Fleisch, Herz, Bein, Blut.
maso, srdce, kost, krev.

Was ist braun und roth,
Co je hnědé a červené,
scharf und hart und todt?
ostré, tvrdé, mrtvé?
Wie ist das Auge u. s. w.?

Du hast einen
Máš

Fasan, Truthahn, Pfau, Schwan,
bažanta, krocana, páva, labuť,
Storch, Stieglitz, Sperling, Hahn.
čápa, stehlíka, vrabce, kohouta.

Was hat der Vogel?
Co má pták?

Er hat einen
On má

Knochen, Schnabel, Rücken, Kopf,
kost, zobák, hřbet, hlavu,
Flügel, Schenkel, Schweif, Kropf.
křídlo, stehno, ocas, vole.

Was ist der Mensch?
Čím je člověk?

Der Bruder ist ein
Bratr je

Fischer, Schneider, Müller, Bäcker,
rybář, krejčí, mlynář, pekař,
Maurer, Glaser, Tischler, Decker,
zedník, sklenář, truhlář, pokrývač,

Schmied, Schlosser, Maler, Färber,
kovář, zámečník, malř, barvř,
Riemer, Sattler, Schuster, Gerber,
řemenář, sedlář, švec, koželuh,
Wagner. Drechsler, Förster, Jäger,
kolář, tokař, polesný, myslivec,
Töpfer, Weber, Seiler, Heger.
hrněř, tkadlec, provazník, hajný.

Wer ist ein Schneider? Was ist der Sohn?
Wie ist der Maurer? Wer ist fleißig?

Was wir haben.

Co máme.

Wir haben einen

My máme

Bohrer, Hammer, Zirkel, Hebel,
nebozez, kladivo, kružidlo, sochor,
Ambos, Meißel, Pflug und Säbel.
kovadlinu, dláto, pluh, šavli.

Ihr habet eine

Vy máte

Raspel, Feile, Zange, Säge,
rašpli, pilník, kleště, pilu,
Schere, Nadel, Schaufel, Egge.
nůžky, jehlu, lopatu, brány.

Sie haben eine

Oni mají

Flinte, Kugel, Axt, Kanone,
pušku, kouli, sekeru, dělo,
Pauke, Trommel und Patrone,
vlaský buben, buben, patronu,

Pfeife, Geige, Leier, Flöte,
dýmku, housle, kolovrátek, flétnu,
Hacke, Gabel und Trompete.
motyku, vidličku, troubu.

Sie haben auch ein

Oni mají též

Messer, Klavier, Pulver, Beil,
nůž, fortepiáno, prach, sekeru,
Blei, Lineal, Papier, Seil.
olovo, pravídko, papír, provaz.

Was hast du? Was haben wir?

Was hat er? Was habt ihr?

Was habe ich? Was haben sie?

Was hat der Tischler, Schlosser, Schmied?

Wo ist der Bohrer u. s. w.

Wie ist der Säbel, Pflug u. s. w.?

Wer hat einen Zirkel, eine Nadel u. s. w.?

Was ist scharf?

Was ist in der Scheuer?

Co je ve stodole?

In der Scheuer ist der

Ve stodole jest

Roggen, Weizen, Hafer,
žito (rež), pšenice, oves,
Flegel, Besen, Schaffer,
cep, pometlo, šafář.

Die: Gerste, Bohne, Gabel, Tenne,
ječmen, bob, vidly, mlat,
Leiter, Treppe, Stange, Henne.
žebřík, schody, bidlo, slepice.

das : Futter, Stroh und Seil,
píce, sláma, provaz,
Grummet, Heu und Beil.
otava, seno, sekera.

Was ist im Walde?

Co je v lese?

Im Walde ist der

V lese jest

Wolf, Fuchs, Marder, Hase,
vlk, liška, kuna, zajíc,
Hirsch, Bär, Bach, Rasen,
jelen, medvěd, potok, trávník,
Adler, Habicht, Falke, Geier,
orel, jestřáb, sokol, sup,
Sperber, Rabe, Specht, Reiher.
krahujec, havran, datlík, volavka.

die : Amsel, Krähe, Schnepfe, Dohle,
kos, vrána, sluka, kavka,
Wachtel, Lerche, Drossel, Bohle,
křepelka, skřivánek, drozd, fošna,
Eiche, Buche, Tanne, Linde,
dub, buk, jedle, lípa,
Birke, Fichte, Weide, Winde,
bříza, sosna, vrba, svlačec,
Straße, Wiese, Quelle,
silnice, louka, pramen,
Herde, Beere, Zelle.
stádo, jahoda, cella.

das : Reh, Gebüsch, Wiesel, Eichhorn.
srna, křoví, lasice, veverka.

Die Farben.

Barvy.

Der Schnee ist weiß.

Sněh je bílý.

Die Kohle ist schwarz.

Uhlí je černé.

Die Asche ist grau.

Popel je šedý.

Die Kastanien sind braun.

Kaštany jsou hnědé.

Das Gold ist gelb.

Zlato je žluté.

Die Saat ist grün.

Osení je zelené.

Der Himmel ist blau.

Nebe je modré.

Das Blut ist roth.

Krev je červená.

Die Milch ist weiß.

Mléko je bílé.

Der Mohr ist schwarz.

Mouření je černý.

Diese Wolke ist grau.

Tento oblak je šedý.

Viele Pferde sind braun.

Mnozí koně jsou hnědí.

Der Kanarienvogel ist gelb.

Kanárek je žlutý.

Das Veilchen ist blau.

Fialka je modrá.

Manche Blüten sind roth.

Některé květy jsou červené.

Woraus die Dinge sind.

Z čeho věci jsou.

Der Schuh ist von Leder.

Střevíc je z kůže.

Die Leinwand ist von Flachs.

Plátno je ze lnu.

Der Thaler ist von Silber.

Tolar je ze stříbra.

Die Kerze ist von Wachs.

Svíčka je z vosku.

Der Kessel ist von Kupfer.

Kotel je z mědi.

Von Stahl ist der Sporn.

Z ocele je ostruha.

Der Schlüssel ist von Eisen.

Klíč je ze železa.

Der Kamm ist von Horn.

Hřeben je z rohu.

Von Gold sind Dukaten.

Ze zlata jsou dukáty.

Der Knopf ist von Bein.

Knoflík je z kosti.

Das Tuch ist von Wolle.

Sukno je z vlny.

Die Mauer ist von Stein.

Zed' (mura) je z kamene.

Aus Holz ist der Kasten.

Ze dřeva je skříň.

Die Kugel ist von Blei.

Koule je z olova.

Aus Glas ist die Flasche.
Ze skla je láhev.
Aus Mehl ist der Teig.
Z mouky je těsto.

Das Schwein ist ein Thier.
Prase je zvíře.
Die Schwalbe ist ein Vogel.
Vlaštovka je pták.
Der Karpfen ist ein Fisch.
Kapr je ryba.
Die Biene ist ein Insekt.
Včela je hmyz.
Der Erdapfel ist eine Pflanze.
Zemčata jsou rostliny.
Die Sichel ist ein Werkzeug.
Srp je nástroj.

Obsah.

Stupeň I.

	Strana		Strana
úl, vůl	3	zába, gazela	13
luk, kos	4	jelen	14
cep, myš	5	věž	15
výr, had	6	kůň	16
páv, liška	7	sít'	17
fík, svícon	8	lod'	18
péro, kocour	9	most	19
kohout, beran	10	lusk	20
čáp, úhoř	11	slova normální, psací, tisková	21
ořech, zvon	12		

Stupeň II.

T	22	Ou	34
N	—	A	—
M	23	G	35
U	24	R	36
Ú	25	Ř	—
V	—	B	37
Y	26	H	38
I	27	K	—
J	—	F	39
Z	28	S	40
Ž	29	Š	41
D	30	L	—
C	31	P	42
Č	—	E	43
Ch	32	Abeceda malých a velikých	
O	33	písmen	44

Stupeň III.

	Strana		Strana
1. Abeceda	45	31. Hnízdo ptačí	62
2. Abeceda psací a tisková	—	32. Nespokojený jelen	—
3. Dobrý počátek	49	33. Hoch a psík	63
4. Půjdu do školy	—	34. Rybička	—
5. Zlámaná podkova	—	35. Sup a čáp	64
6. Dobře čiň bližnímu svému	50	36. Hádanky	—
7. Lhář	—	37. Rostliny	65
8. Ořech	51	38. Kvití	66
9. Buď zdvořilý a ochotný	52	39. Žaludy	—
10. Neopatrný Bohuslav	—	40. Planá a štěpná jabloň	67
11. Buď upřímný !	53	41. Hádanky	—
12. Vinař	—	42. Bůh dobrotivý	68
13. Hlídal	54	43. Nerosty	—
14. Poslouchej !	—	44. Sucho	69
15. Buď smířlivý	55	45. Den a noc	—
16. Vděčná dcera	—	46. Jaro	—
17. Přísloví	56	47. Slunečnice	70
18. Hádanky	—	48. Léto	—
19. Liška a víno	57	49. Barvy	71
20. Kohout	—	50. Déšť	—
21. Mravenec	58	51. Jeseň	72
22. Včelička a holubička	—	52. Pasačka	—
23. Opice	59	53. Zima	73
24. Kočička	—	54. Týden, měsíc a rok	—
25. Malé ptáče	—	55. Hra na vojáky	74
26. Holubička	60	56. Čísla	75
27. Ptáček za okny	—	57. Píseň ranní	76
28. Vlaštovička	—	58. Píseň večerní	—
29. Člověk a skřivánek	61	Cvičení v německé řeči	77
30. Ptáčkové u stodoly	—		

Tiskem Karla Goriška ve Vídni.